

EEEH Dergi

Eşit, Erişilebilir, Engelsiz Hayat

Sayı: 27

Mayıs 2016

Editörler: Elif Emir Öksüz, Deniz Aydemir Döke.

Yazım Denetimi: Gülcan Altun, Pınar Yavuz.

Web Sorumlusu: Burak Sarı.

Ses Teknik Destek: Engin Albayrak.

Yayınlayan: Engelsiz Erişim Derneği.

İletişim Bilgileri:

Web: <http://eeeh.engelsizerisim.com>

E-posta: eeehdergi@gmail.com

Facebook: www.facebook.com/eeehdergi

Twitter: www.twitter.com/eeehdergi

Editörden.....	3
Sakatlar Haftası ve Engellilik Üzerine	5
İflah Olmaz Egoizm	7
Braille Yılı	10
Paraya Aşığım	14
Müzikle İlk Bisikletim	16
Bu İş Zor, Çok Zor Yonca	20
Nerdeeen Nereye	22
JAWS ile APA Tarzında Yazmaya Devam	26
Eşi Benzeri Yok	29
Şarkıları Seyretmek	40

Editörden

Merhabalar sevgili EEEH dergi okurları,

Bu ay dopdolu bomba gibi bir sayıyla yine karşınızdayız. Önce Mayıs ayında “kutlanan” sakatlar haftasını ele alalım. Eğer “kutlamak” sözcüğü kulağınıza garip geldiyse, doğru yerdesiniz, Engin Albayrak’ın yazısını çok beğeneceksiniz. Burak Sarı, yakın zamanda gazetelere düşen bir kaldırım işgali olayını güç ve biat kültürü açısından irdeliyor. “Hem suçlu hem güçlü” atasözünü düşünmeden edemeyeceğiniz, mutlaka okunması gereken bir yazı. Gelin şimdi de diğer Engin’imize kulak verelim. Engin Yılmaz 2016 yılını Braille yılı ilan ediyor. Onca gelişme dikkate alındığında, haksız da sayılmaz hani. Peki neler mi o gelişmeler? Cevabı elbette Yılmaz’ın yazısında. Konu Braille’den açılmışken, size bir soru, eğer paraların üzerinde Braille olsa nasıl olurdu? Herhalde âşık olurdunuz o paraya. Elif Emir Öksüz de öyle olmuş işte. Hangi para dersiniz acaba bu, bir ütöpik ülke mi yoksa bir masal parası mı? Bu ayki konuk yazarlarımızdan Bahar Yavuz da bir Braille aşığı anlaşılan. Gelin bakın, Braille aracılığıyla nasıl erişilebilir bir opera izlenebiliyor. Siz siz olun, hayallerinize ket vurmayın, kim bilir belki iş operayla kalmaz bir gün bale bile izlersiniz erişilebilir bir biçimde. Bu kadar uçuk mu olmalı hayaller, yoksa biraz ayağı yere mi basmalı? Bir yanda hayalleriniz, bir yanda engellenmişlikleriniz... Eylem Yurtsever tatlı tatlı düşündürecek sizi. Geçen ay da dergimize konuk olan Muzaffer Eskin yine bizlerle. Bilgisayarın hayatımıza girişinin öyküsünü dinleyeceğiz ondan. Sahi acaba Eskin hiç hayal etmiş miydi bilgisayar kullanmayı, yoksa engellemiş miydi hayallerini? Bir zamanlar bilgisayarı hayal bile edemezken artık çok ileri işler yapabilir hale geldik. İşte bir pratik bilgi yazısı. Deniz Aydemir Döke APA biçimi ödev hazırlama anlatımına devam ediyor. Bu yazının sesli anlatımı da sizlerle. Sayımızı içimizi açan engelsiz sanat haberleriyle sonlandıralım. Ankara Engelsiz Film Festivali 24 Mayıs’ta başlıyor. Aman ha kaçırmayın, detaylar Gülcan Altun’un yazısında. Peki sizce şarkıları izlemek mümkün olabilir mi? Kim bilir belki de hayaller gerçeğe dönüşmüştür. Pınar Yavuz’un yazısını okumadan bilemezsiniz.

Bu ay sizlerle mutlu bir haberi de paylaşıp sizi hemen yazılarla baş başa bırakacağız. Gerek bu güne kadarki konuk yazarlarımızın yazıları, gerekse zaman içinde aramıza yeni katılan yazar arkadaşlarımızın katkıları bizi yazar kadromuzu genişletmeye, farklı renkleri bünyemize katmaya yöneltti. Bu güne kadar dergimizi zevkle

okuduysanız, bu ekibin bir parçası olmayı hayal ettiyseniz, sizin de söyleyecek sözleriniz varsa, bu işe gönlünüz kadar zamanınızı da kaptırabilecekseniz işte tam zamanı. En az iki ayda bir yazı yazabilirim, yazımı seslendirmeyi isterim, nasıl yapılacağını bilmesem de öğrenmeye gönüllüyüm, engellilere yardım değil engelli hakları bakış açısını benimserim, sorumluluk sahibiyimdir, e-postalarımı düzenli takip ederim, yazım ve imla becerilerim de iyidir diyorsanız detayları konuşmak üzere dergi e-postasından veya editörlerimiz Elif ve Deniz'in e-postalarından gecikmeden bize yazın.

Herkese iyi okumalar.

Elif Emir Öksüz

filerime@gmail.com

Deniz Aydemir Döke

daydemird@gmail.com

Dergi e-postası

eehdergi@gmail.com

Sakatlar Haftası ve Engellilik Üzerine

Engin Albayrak

mealbayrak@gmail.com

Mayıs 2016

Değerli dostlar, 1981 Sakatlar Yılı sonrasında, 1982 yılından 1992 yılına dek 10 yıl boyunca tüm dünya 10 – 16 Mayıs arasını Sakatlar Haftası olarak değerlendirdi. 1992 yılından sonra bu hafta, yerini resmî olarak 3 Aralık Sakatlar Günü'ne bırakmış olsa da, Türkiye gibi bazı ülkelerde hâlen 10 – 16 Mayıs arası Sakatlar Haftası olarak değerlendirilmeye devam ediliyor.

Bu haftanın amacı, engellilik alanında yapılan ve yapılmayan işlerin, çözülmesi gereken sorunların tartışılması ve çözüm yollarının gösterilmesi gibi etkinlikleri gerçekleştirmek. Ancak, 1982 yılından bu yana ülkemizde yaşanan sakatlar haftası etkinliklerinin genelinde bu tür bir yaklaşıma rastlamadığımızı bildirmek gerekiyor. Bu durumun birçok nedeni olabilir ancak, bu nedenler arasında “engellilerin artık tartışmaya değer bir sorununun bulunmadığı” gibi bir nedenin sayılamayacağı çok açık.

Burada engellilerin sorunlarını sayıp dökerek değilim. Ancak, en önemli gördüğüm ve diğer tüm sorunların da kaynağını oluşturan iki başlıktan söz edebilirim.

Bunlardan ilki, evrensel tasarım kavramı.

Üretilen herhangi bir mal veya hizmet, dahası, sergilenen günlük davranışlar bile “normal” (toplumun genelinin sahip olduğu özelliklerin tamamına sahip) kişilerin yararlanabileceği biçimde üretilip sergileniyor. Bu geleneğin aksine, toplumdaki her bireyin yararlanabileceği bir üretim anlayışının adıdır evrensel tasarım.

Biraz düşündüğünüzde siz de farkına varacaksınız ki, çevremizde gördüğümüz her şey tüm engel grupları dikkate alınarak tasarlanmış olsa, bu güne dek “engelli” olduğu için çeşitli işlerini yapabilmelerine yardım ettiğiniz insanlar, artık sizin yardımınız olmadan yaşayabilir duruma gelecekler. Böyle bir dünyada siz o insanlar

için “engelli”, “sakat”, “özürlü” gibi kavramları kullanmak zorunda bile kalmayacaksınız belki. Aslında bu açıdan baktığımızda, “engelli” kavramının da yanlış olduğunu, doğrusunun “engellenen” gibi bir kelime olacağını söyleyebiliriz. Evet, normal insanlar için düzenlenen bir dünya tarafından engellenen insanlarız biz.

İşe nereden başlamalı? Her olayda olduğu gibi, işe kendimizden başlamazsak bir adım bile ilerleyemeyiz. Örneğin, kendi evinizi yaparken bile binanın merdivenlerine rampa veya asansör gibi alternatifler yapmayı düşünmüyorsunuz. “Üç katlı bir binaya asansör gerekmez” diyorsunuz. O binaya bir gün her hangi bir nedenle bir engelli, hasta veya yaşlı insanın gelebileceğini unutuyorsunuz. Tabii ki tanrı korusun ama o insan siz bile olabilirsiniz.

Yeri gelmişken, trafik ışıklarından da söz edelim. Belediyelerimiz talep olduğunda, istenilen bir cadde veya kavşaktaki trafik ışığını sesli hale getirebiliyor, teşekkür ederiz. Ama tüm trafik ışıkları yerleştirilirken sesli olarak yerleştirilse ve herhangi bir talebe gerek bırakılmasa olmaz mı?

İkinci konu, farkındalık.

Çevremizde engellilerin de yaşadığını bir türlü benimseyemiyoruz. Bir engelli gördüğümüzde, birçoğumuz ilk kez görmüş gibi şaşırıyoruz. Onlara nasıl davranacağımızı bilemiyoruz. Bir görme engelli bastonunun ucundan tutarak yönlendiriyor veya kravatını çekerek götürmeye çalışıyoruz, onunla sanki az işitiyormuş gibi, bağıra bağıra konuşuyoruz. Bir ortopedik engelli kendisine sormadan, kucağımıza alıp taşımaya çalışıyoruz. ... Tüm bunların nedeni, toplumda engellilerin de var olduğu ve onların nasıl yaşadıkları konusunda bir farkındalık yaratılamamış olması. Bu tabii ki engelli örgütlerinin ve kamu yönetiminin ilgilenmesi gereken bir konu. Öncelikle engelli örgütleri, gelir getirici etkinliklerini bile düzenlerken bu konuyu dikkate almak zorunda olduklarını unutmamalıdır.

Sorun çok, söylenecek sözümüz çok, ama çok konuşmak yerine çok iş yapmak gerek diyor, hepinize saygılar sunuyorum.

İflah Olmaz Egoizm

Burak Sarı

burakburaksari@gmail.com

Mayıs 2016

Bizim toplumun en belirgin özelliklerinden birisi, iflah olmaz egoizmi desek haksızlık etmemiş oluruz sanırım. Kendimizden başkasını düşünmeyiz. Hele karşımızdaki dış geçirebildiğimiz birisiyse vay haline. Onun haklarını bir güzel gasp ettikten sonra, onu sağlamca bir hırpalarız. Bütün dünya bizimdir nasıl olsa. Yaşam alanlarımızı ortak kullanmamız, rahatımızı bozmamız gerektiği anlamına gelmez. Önemli olan bizim ihtiyaçlarımızdır son tahlilde. Hatta ihtiyaçtan öte, rahatımızdır. Kaldırımları gasp eder, ağaçları keser, başkalarının yaşam hakkına dahi saygı göstermeyiz. İtiraz eden olursa, “hainliği cezasız bırakmayız” toplum olarak. Nasıl olsa mağdurun dışı bize geçmeyecektir. Haklı olmasak da, güçlü olmanın kudretiyle kuşanmışızdır. Biz kaba gücü ve utanmazlığı kuşandıkça, mağdur olanı her zaman suçlu çıkarmayı başarabiliriz. Çünkü, biat kültürü ve güce tapmak, toplumsal ilişki tarzımızdır. Tabii ki, dış geçiremediğimiz insanlar için bu kurt kanunları geçerli değildir. Bizden daha güçlü birisi tarafından mağdur edildiysek, özür dilemenin erdem olduğunu hatırlayıveririz birden. “Çığırıklık yapıp huzur kaçırmaya gerek yok değil mi?” Koşulsuz teslimiyette, devamlılık esastır sonuçta. Yani kendi çıkarlarımızdan kutsal bir şey yok derken, bizden daha güçlü ve çığırıklık olanların çıkarlarından sonra demek istedik.

“Ayıp ettin hoca, hani kendimizden başkasını düşünmüyorduk? Bak düşündüklerimiz varmış, niye yalan söylüyorsun?” dediğinizi duyar gibiyim. Yalan söylemiyorum hayır. Biat kültürünün yönlendirdiği insanlarda, güçlü olanın egemenliği tartışılmaz bile. Onun efendiliği baştan kabullenilmiş ve aslan payı ona ayrılmıştır. Bunun aksi düşünülmez. Bu nedenle, bizden zayıf olanlara karşı kuracağımız egemenlikle başlarız düşünmeye.

“Of ya, yine başladın edebiyat parçalamaya, edebiyat falan boş iş demedik mi? Ya adam gibi anlat derdini, ya da sus şu güzelim Mayıs gününde, kafa ütüleme.” gibi cümleler kulağımı çınlatmaya başladı. Neyse o zaman, uzatmadan örneklerle

anlatayım. Fakat: yukarıda saydığım nedenlere bağlı olarak, doğanın da dengesini bozduğumuz için Mayıs'ın Ocak ayına döndüğünü de belirtmeden edemeyeceğim.

Güce tapmanın dayanılmaz hafifliği. Bir iş çıkışı bindiğim otobüse, bir öğrenci bindi. Pasosunu evde unutmuş. Amirine karşı kıldan ince, yolcusuna karşı kılıçtan keskin kaptan, genç kadını dakikada 1000 kelimededen oluşan bir azar salvosuyla karşıladı. Kartında başka hakkı olmayan öğrenciyi indirmeye çalışıyordu. Öyle ya, kaptanımızı yormamak gerekir. Bir amca, kızı yaşındaki öğrenciyeye ağızına geleni saymaya başladı. Kendisini ilgilendiren bir durum olmasa da, görevin olmadığı yerde, vazifeyi görev edinmek lazım. "Bak baban yaşındaki adama karşılık veriyorsun, terbiyesiz, bir de bayan olacaksın." Amca haksız mı şimdi? Hem pasosu yok, hem küçücük boyuyla kafa tutuyor, hem de bayan olduğu halde utanmadan karşılık veriyor. Bu örneği alıntılama nedenimiz, amcanın zırvaları değil. Birkaç kişi haricinde tüm yolcuların amcanın familyasından olması. Haklı olanın değil güçlü görünenin borusunun ötmesi.

Gelelim bu yazının yazılma nedenini oluşturan örneğe. Tüm körlerin sıklıkla yaşadığı bir olay aslında. Otopark parası ödemek istemeyen, iki sokak öteye park etmeye üşenen, hatta kaldırımları otoparka dönüştüren bir toplumda yaşıyoruz. Körler, topallar ve çocuklu kadınlar, araç yolundan yürümek yerine normal olanı seçip kaldırımdan yürüme hakkını kullanmak isteyen insanlar var. Dizginsiz görgüsüzlüğün, yağmacılığın ve sokak mafyacılığının kurbanı oluyorlar. Bu utanmazlığın en büyük mağdurları biz oluyoruz. İşgal edilmiş kaldırımlardan yürümeye çalışmak, yola inmek zorunda kalmak, kaldırımda ilerleyen bir araç tarafından ezilme tehlikesi yaşamak gibi sorunlarla yüz yüze kalıyoruz. Duruma tepki gösterdiğimizizde, aptal alaycı sözlerin muhatabı oluyoruz. Ya da bir kavganın içerisinde buluyoruz kendimizi. Utanmazca yaptıkları saygısızlığı savunuyorlar ve olayı izleyenlerin yarısından fazlasının desteğini alıyorlar. Hele bir de, arabaya çarpmayın diye kolunuzdan tutup yönlendirmişse sizi, dünyanın en iyi insanı olup çıkıyor. Böylesi olaylardan her körün başına günde en az bir tane geliyor. Herkesin talihine düşenlerden bir tanesi ise gazetelere haber oldu. Her yeri kendisine iş alanı sanan ve fırsat bulsa kendi evini bile otopark yapacak kadar işine bağlı birisi, iş yerini genişleterek kaldırımını da otoparka katmış. Sürekli aynı kaldırımını kullanan bir kör, bu durumu kabul etmemiş haklı olarak. Daha önce ki uyarılar da kar etmeyince, yaratıcı bir eylem tarzı bulmuş arkadaş. Otoparkın kapısına durup, arabaların çıkışını engellemeye başlamış. Öyle

ya sen benim yoluma taş koyarsan, ben de senin işine taş koyarım. Bundan doğal ne var? Durumu gören insanlar, körün haklılığını anlatmaya çalışmış. Dedim ama inanmayın. “Haklı olsan bile böyle yapamazsın” diyerek otoparkçının askerleri olduklarını haykırmaya başlamışlar. “Bu körler de haddini bilsin canım. Hem sahipsiz sokağa çıkıyorlar, hem körlüklerine bakmadan hak arıyorlar, hem de toplumun hassasiyetini kötüye kullanıyorlar.” Bu olay sırasında ufak bir tartaklanma olayı da gerçekleşmiş. Vatandaş hassasiyeti olur da, resmi hassasiyet olmaz mı? Kaldırım işgalinden, otoparkçıya ceza kesilmiş. Yok aslında, öyle olmamış. Her şey olması gerektiği gibi olacak değil ya, ceza köre kesilmiş. Kör gözüne bakmadan otoparkın işleyişine zarar vermiş. İşte sıradanlaşan olayı gazete sayfalarına düşüren tutum da bu.

Ben öncelikle bu eylem tarzını uygulamaya koyan arkadaşı tebrik ediyorum. Yaşam alanlarımızı kimsenin gasp etmesine izin vermememiz gerekiyor. Belki bu tarz bir protestoyu bir kişi yapınca marjinal sayılır. Ama herkes yaparsa, güçlü bir itirazı simgeleyebilir. Eğer güce tapılıyorsa, güçlü görünenin değil, haklı olanın ve hakkını savunanın güçlü olduğunu kanıtlamalıyız. Kaldırım işgallerine karşı bulunduğumuz yerden ayrılmayarak, engel olan cismin üzerine durumu protesto eden stikırlar yapıştırarak tepki gösterebiliriz. Daha yaratıcı protesto tarzları da geliştirilebilir. Önemli olan, bunları birkaç kişinin değil, mağdur olan insanların çoğunun uygulamasıdır. Unutmayalım ki, bu toplumu biz oluşturuyoruz. Şikâyet ettiğimiz şeylerin çoğunun nedeni de biziz doğal olarak. Öyleyse, değiştirecek olan da biziz. Yani her şey bizde başlayıp bizde bitiyor. Yapacağız, başaracağız.

Braille Yılı

Engin Yılmaz

engin_yilmaz@yahoo.com

Mayıs 2016

Sevgili dostlar, yazılarımı takip edenler EEEH derginin başlangıcından bu yana Braille konulu yazılarımı anımsayacaklardır. İlk olarak dokunmatik tabletlerde Braille'nin nasıl hayatımıza tekrar girdiğini ele almıştım biliyorsunuz. Bir yıl sonrasında ise, Braille, en azından iOS sistemlerinde, resmi bir yazma sistemi olarak kabul görerek dokunmatik sistemlerdeki çok önemli bir açığın kapanmasına vesile olmuş ve ben de bunu EEEH Dergi satırlarına taşımıştım. Tüm bu heyecan verici gelişmelere karşın, birçok görme engelli için Braille alfabesiyle okuyup yazmak ya ulaşılamayacak bir hayal ya da hiç bilinmeyen bir okyanus.

Dotincorp.com sitesindeki verilere göre dünyada 285 milyon civarı kör yaşıyormuş. Bu nüfusun yüzde 95'i Braille alfabesiyle okuyup yazamıyor. Ülkemizde de durum çok farklı değil. Yarım milyon civarı görme engelli olduğu söyleniyor Türkiye sınırları içinde. Bunların yüzde 2'sinin Braille sistemini biliyor olması bence iyimser bir tahmin olur. Bilse dahi günlük hayatımızda Braille kullanma oranımız yok denecek kadar az. Çünkü elde okuyabileceğimiz basılı Braille materyal bulmak neredeyse imkânsız.

Bu yoksunluğun nedeni yalnızca Braille yazıcıların azlığı ve pahalılığı değil aslına bakarsanız. Braille sisteminin pratikteki bazı güçlükleri de erişimi zorlaştırıyor. En temel güçlük, kabartma yazının çok yer kaplıyor oluşu olarak gösterilebilir. Basit bir değerlendirmede üç katı ve fazlası bir orandan söz edebiliriz. Dudağınızı uçuklatacak bir örnek vermek gerekirse, bir Redhouse sözlüğünün Braille basılı hali tam 40 cilt. Bir kalın mürekkep baskı cilde sığan bir sözlüğün, 40 kalın Braille cildinde olduğunu hayal etmek bile meseleyi anlatması bakımından önemli. O yüzden tüm eserlerin olanak bulunsa dahi Braille baskısının alınması, alınsa bile bunların günlük olarak taşınması, bir yerlere götürülmesi pek mümkün görünmüyor.

Problemin çözümü yeni bir teknolojiyle bulunuyor: Braille ekranlar. Esasında 1960'lı yıllardan başlayarak Braille ekran geliştirme çabalarını görebiliyoruz. Ekran dediğime

bakmayın, Refreshable, yani yenilenebilir olarak da adlandırılan Braille ekranlar bir satırdan ibaret. Bu satırda elektronik ortamda üretilen materyaller Braille alfabesine dönüşerek parmaklarımızın ucuna gelmiş oluyor. Yenilenebilir olması sayesinde, ekran değiştiğinde Braille hücrelerdeki noktalar da gelen metne göre yenileniyor ve bu biçimde bilgisayar ortamında bulunan her şeyin Braille olarak okunması mümkün hale geliyor. Bu da kabartma yazının çok yer kaplaması sorununu ortadan kaldırıyor. Ayrıca basma ve kâğıt masraflarını da sınırlamış olması niteliğiyle gerçekten devrimsel bir anlam taşıyor.

Teoride bu derece müthiş olan Braille ekranlar, yine pratikte tüm körlere ulaşamıyor. Bunun nedeni ise fiyatları. Günümüzde piyasadaki en ucuz Braille ekran 3 bin dolardan başlıyor ve 15 bin dolara kadar ulaşıyor. Yani sıradan bir körün herhangi bir kamu desteği olmadan böyle ürünleri elde etmesi çok kolay olmuyor. Örneğin ülkemize bireysel olarak Braille ekran sahibi olan kaç kör var diye sorduklarında yanıt 50'den fazla olur mu, hiç emin değilim. Niye bu kadar pahalı sorusunun yanıtı ise kullanılan teknolojide gizli. 1980'li yıllardan bu yana Refreshable Braille sistemler üretmek için Piezo adı verilen bir elektrik sistemi kullanılıyor. Piezo, elektrik şiddetiyle uzayıp kısalabilen bir yapı. Bu uzayıp kılma sayesinde de hissedilebilir Braille noktalar ortaya çıkabiliyor. Ancak bu sistem oldukça pahalı. 6 veya 8 noktadan oluşan tek bir Braille hücresi bile ciddi bir maliyete sahip, böyle olunca da Braille ekranlar uçuk fiyatlara çıkmış oluyor.

2010'lu yıllarla birlikte daha ucuz yenilenebilir Braille ekranlar üretme çalışmaları ivme kazanmış. Daha önce duyuların ötesine geçemeyen söylentilerin 2016 yılıyla birlikte ete kemiğe büründüğünü görmeye başlıyoruz. İlk önemli haber Michigan Üniversitesi'nden geliyor. Buradaki bir araştırma projesinde uzmanlar, içine hava doldukça kabarcık oluşturan mikro akışkan bir sistem kullanıyorlar ve bu yolla yalnızca tek bir satır değil, tüm bir A4 büyüklüğünde Braille hücrelerden oluşan bir tablet üretmeyi başarıyorlar. İşin heyecan verici tarafı, böyle bir tabletin maliyetini 1000 doların bile altına düşürebildiklerini belirtiyor proje sahipleri. Bir önemli nokta daha var: bu sistemle yalnızca yazıları değil, temel grafikleri de dokunsal hale çevirmek mümkün oluyor. Bunun anlamı, elektronik ortamdaki bir resim veya grafiğe dokunabilme şansınız olması. Üstelik tüm bunları 1000 dolardan daha az bir maliyetle elde edebilmek gerçekten bir rüya hepimiz için. Öte yandan Michigan

Üniversitesi yetkilileri böyle bir şeyin ürüne dönüşüm süreci için biraz daha zamana ihtiyaç bulunduğunu ekliyor. En az bir iki yıl sonrasını işaret ediyorlar.

2016'yı Braille yılı yapan ikinci büyük haber ise Dot incorp adlı yeni bir firmadan geliyor elimize. Her yıl California State University, kısaca CSUN tarafından görme engellilerle ilgili tüm teknolojik firmaların katıldığı bir fuar düzenlenir. Bu yılki fuar yeni birçok Braille tablet ve ürünü karşımıza çıkardığı için 2016 yılını Braille yılı olarak adlandırmışlar. Dot incorp firması da burada karşımıza çıktı. Bu sonbaharda çıkaracakları ilk ürün bir akıllı Braille saat. Diğer kabartma saatlerden farkı ise, dijital bir saat olması ve saat üzerinde yenilenebilir Braille hücrelerin bulunması. 300 dolar civarı fiyatı olması beklenen bu saat akıllı telefonlara da bağlanarak oradaki kontrol ve mesajları Braille halde de görmemize olanak sağlayacak. Gerçi üzerinde yalnızca 4 Braille hücresi olacağından çok pratik durmuyor. Ama aynı firmanın ürettiği Dotpad adı verilen A4 büyüklüğündeki Braille tablet, Michigan Üniversitesi'ndeki haberin gerçeğe dönmüş hali. Bu ürün de bin doların altında bir fiyatla satılacak ve bir dahaki yıl tüketiciye sunulabileceğini belirtiyor firma yetkilileri. Hatta dinlediğim bir podcast'te yetkili, örneğin Uber'den bir taksi çağrıldığında, aracın nerede olduğunu grafiksel olarak ekrandan takip edebileceğimizi belirtiyor.

Bu kadar da mı beklemek istemiyorsunuz? Diğer bir büyük haber American Printing House for the Blind adlı Amerika'nın köklü kuruluşu APH'den geliyor. APH, Orbit araştırması adında bir proje yürütüyor. Projenin amacı görme engelliler için uygun fiyatlı, yararlı ve kolay erişilebilir ürünler üretmek. Bu amaçla Transforming Braille grubuyla bir çalışma gerçekleşmiş ve Orbit Braille denen ilk ürün ortaya çıkmış. Orbit Braille 20, adı üzerinde 20 hücreden oluşuyor. Hem bilgisayara, hem akıllı telefonlara bağlanabilmesinin yanında, kendi başına bir not alma aracı olarak da kullanılabilir. Ve sıkı durun fiyatının 300 dolar civarında olması bekleniyor. Ve daha da sıkı durun bu sonbaharda ürünü alabileceğiz. Bu yaz gerçekleşecek NFB ve ACB kongrelerindeki stantlarda Orbit Braille körlerle buluşuyormuş.

Yani 2016 yılı herkesin erişebileceği Braille ekran haberlerini bize getirmesi yönüyle heyecan verici bir yıl oldu şimdiden. Bu yıl sonuna dek İlk Braille akıllı saatimizi, ilk ucuz Braille ekranımızı elimize alma ihtimali artık somut bir gerçek. Braille'nin aracısız olarak okuyup yazabilmek için ne denli hayati olduğunu tartışmak bile gereksiz. Onun pratikteki zorluklarını da Braille ekran ve herkesin kolayca

erişebileceği teknolojik gelişmeler ortadan kaldırıyor. Ve bunlar için artık bir gün diye ucu açık bir zamandan söz etmiyoruz. Somut tarihler ve somut ürünler söz konusu. Braille'nin hak ettiği değerini bulması için anlatmaya çalıştığım gelişmelerin önemi zamanla daha da ortaya çıkacak.

Geleceğin parmaklarımızın ucunda olduğu günler dileğiyle, Braille yılınız kutlu olsun.

Kaynakça:

American Printing House Orbit Braille:

<http://www.aph.org/orbit-reader-20/>

Dot Incorp Smart Braille Watch and Dot Pad

<http://www.dotincorp.com/>

Morphing Braille tablets offer graphics to the blind

<http://www.engadget.com/2016/01/12/braille-tablet-display/>

Refreshable Braille Displays - Browse by Category - American Foundation for the Blind

<https://www.afb.org/ProdBrowseCatResults.asp?CatID=43>

Paraya Aşığım

Elif Emir Öksüz

filerime@gmail.com

Mayıs 2016

Evet, yanlış duymadınız paraya aşığım. Öyle her istediğimi aldırarak, her istediğim yere götürecek çok paraya değil aşkımdır. Tek bir paraya aşığım. Benimki ilk görüşte aşk. Parmaklarım dokunur dokunmaz bağlandım ona. Yıldırım aşkımdır Kanada dolarını anlatacağım size şimdi.

İlk tanışmamız bankada oldu. Ben Kanada seyahatim için biraz sıradan doları Kanada dolarıyla değiştirmek istedim. Bankacı elime Monopoli parası sanabileceğim bir şeyler tutuşturdu. Parlak magazin dergileri gibi kaygan ve pürüzsüz banknotlar beni ilk anda çok şaşırttı. Derken elim paranın sol üst köşesine dokundu. Allahım! O da ne? Tam sol üstte altı hücre de dolu bir altı nokta. Bu gerçekten Braille mi? Başka bir banknot aldım. Evet yanılmıyorum. Orada işte. Altı nokta duruyor. Derken fark ettim ki az sağında aynısından bir altı nokta daha var. Bankacının yüzük olduğunu söylediği bir banknot aldım elime. İşte orada, tam sol işte bir altı nokta. Beş altı parmaklık bir boşluk ve derken bir altı nokta daha.

Bu güne kadar bankacının pek dikkatini çekmemiş anlaşılabilir, işaretlerin ne anlama geldiğini bilmiyordu. Hemen bir Google araması yaptım ve aşkımdın dilini çözdüm. Kanada dolarının çok basit bir Braille sistemi varmış. Banknotun sol üst köşesinden başlayıp bir defter satırı gibi sağa doğru takip etmeyi temel alan basit bir sistem. Eğer en solda bir altı nokta varsa, bu en küçük banknot yani beş dolar oluyor. Eğer yanında aynısından bir altı nokta daha varsa, bu on dolar anlamına geliyor. Benzer biçimde üç tane altı nokta, yirmi; dört tane altı nokta da elli dolar demek oluyor. Yüz dolar yukarıda da söylediğim gibi biraz farklı. Yalnızca en başta bir altı nokta var, sonra iki üç ve dört numaralı altı noktaların yerleri boş ve beşinci altı nokta kabartılmış. Yani sadece bir ve beş kısımlarında altı nokta varsa, bu da en büyük banknot yüz dolar oluyor. İşte bu kadar basit. Braille bilmenize dahi gerek yok.

Bayılıyorum hatta âşık oluyorum böyle basit, pratik ama hayatı müthiş kolaylaştıran tasarım, fikir, ürün ya da hizmetlere.

İnsan yerine konulmak için, toplumun para kazanan ve harcayan bir ferdi sayılmak için taa Kanada'ya mı gitmek gerekiyormuş diye kendi kendime sormadım, içlenmedim desem yalan olur. Hep altını çizdiğimiz şu evrensel tasarım denen şey var ya, işte bu ona güzel bir örnek. Bazen düşünüyorum da, bu evrensel tasarımın altını değil de üstünü mü çiziyoruz acaba? Neden hala kimse görmüyor?

Müzikle İlk Bisikletim

Bahar Yavuz

psybahar@gmail.com

Mayıs 2016

Hayatımızda bize dokunan bir şeye dokunuyor olmak, paylaşmayı gerektiren bir büyüklüğe sahiptir. Şimdi beni oturup yazmaya iten tam da bu aktarımın büyüüne olan inancım. Niceliklerin materyal değerleri dışında insan oluşumuzdan kaynaklı birtakım varlıklarımız için pek bir anlam ifade etmediği, aynı olayların, durumların, kişilerin bizdeki izleri üzerinden tanımlanabileceklerinden hareketle kişisel yaşamışlığım üzerinde birkaç söz etmek istedim.

Bizde körlük şeklinde tezahür eden farklı olmak aslında her zaman belli şartlarda dışta bırakılma gerçekliğini de beraberinde getiriyor ve etrafta kurgulanan her düzenin içinde dokunulamayan birtakım noktalar bırakıyor. Bazen bu hal öyle boğucu olmaya başlıyor ki, insan her ne kadar iyimser olmaya çalışsa da tüm bu dışlanma hareketinin sistematik bir ötekileştirme olduğunun ayırımına varmak zorunda kalıyor. Körseniz mesela, gittiğiniz bir konserin kabartma programının olmaması bir yana dursun, size programın Latin halini verme zahmetinde bulunmamaları gibi. Ya da içeriğini çok sevdiğiniz bir dersin hocası tarafından "Ben sana bir şey sağlayamam. Bak başka dersler alabilirsin!" sözleriyle savuşturulmak gibi... Belki bu durum pratiğini girdiğimiz bir müzeye boş boş bakıp geri çıkmamızda bulur. Belki de kendimizi geliştirmek için yanıp tutuştuğumuz bir alanda parasını da verip gittiğimiz bir etkinlikte sunumunu okuma zahmetinde bile bulunmayan birinin heves kırma politikasıyla el ele gider. Sonra tüm bunları paylaşmak istediğimiz insanların "Sen de büyütüyorsun!" rahatlatmalarıyla değersizleştirilerek bizimle ilgili son nokta konulur. Başkalarının imkânsız düşleriyle olan spekülasyonları, sizin mümkün mucizelerinizle çakışır yani... Onlar için Mars'a yerleşmekse mesele, sizin için günü kimsenin gereksiz engellemeleri olmadan tamamlayabilmektir. Oysa tümüyle bireyselliğimizden doğan zevk ve ihtiyaçlarımız tüm bu süreçte çocuksu bir ukde olarak içimizde en derinlere yerleşir kalır.

Bu anki mesele: ukdelerimiz. Kim bilir toplumsallıkla tanımlanmış kimliklerimizden bağımsız olarak yapmak, okumak, gitmek, konuşmak veya söylemek istediğimiz, sadece bize ait olan neler vardır? İşte onlar, tüm salt bize ait olanlar içlerinde nerelerde karşımıza çıkabilme potansiyeli taşırlar hiç bilmeyiz. Ta ki bir fırsat kapımızı tatlı tatlı çalana dek..

Konser zamanları yaşadığım tatsız tecrübeler bir yana, sonunda gelmek istediğim noktaya en ilintili anı zincirim bir müzikale gidişimle başlar. Üstteki yazıyı bana okurken bir yandan da sahneyi anlatabilecek mükemmellikte bir insan evladı henüz dünyaya gelmediği için neredeyse hiçbir şey anlamadan çıkmıştım oradan. Sonra kendi kendime "asla bir müzikal, bir opera için falan böyle bir izleme gayreti göstermeyeceğim!" demiştim. O gün bu sahalardan benim ilelebet çekilişim gibiydi. Düşünün bir kere, herkesin belki de eğlenerek çıktığı yerden sizin derin bir kayıp ve öfke hissiyle çıkmanız nasıl bir haldir? Kaybın kaynağı insana ait bir şeyden duyduğum mahrumiyet, öfkenin kaynağıysa görmezden gelinmişlikti. Her konser programı hışırtısında içimi bu iki duygunun doldurmasına engel olamıyorum hâlâ. Özellikle de, konser programını almaya değer bulunmadığım ve boş boş bilmediğim müzikleri radyoda denk gelmiş gibi dinlemek mecburiyetinde bırakıldığım zamanlarda çıkıp sahneye, bölüp olan biteni "Müziğin ruhuna yakışmayan bu ayrımcılığı yapma cesareti gösterip nasıl utanmadan dinlemeye veya yapmamaya devam edebiliyorsunuz?" diye sormak geliyor içimden. Akla gelen soruyu duyabiliyorum... Ama bunu sadece orda görmeyen birinin olduğunu bilmeyenler yapmıyor ne yazık ki. Örneğin daha önce geldiğimizi bilen, hatta belki bizimle az buçuk zaman geçirmiş ya da bu tür farklılıkların var olduğunu bildiğini iddia edenler de tıpkı daha önce bir tecrübesi olmayanlar gibi ötekileştirme davranışını gösteriyorlar. Peki, toplumun hem ölçüsüzce ötekileştirilen hem de bilinçlendirme makinesi olarak görmek istediği bizler o bitmek tükenmek bilmemesi gereken enerjimizle ne yapabiliyoruz?

Bu 30 Nisan'da Metropolitan Opera'da Richard Strauss'un Elektra Operası sergilenecekti ve naklen izleme imkânı vardı aynı zamanda. Biz de Boğaziçi'nde FA49Z dersi ekibi olarak gitmeye karar verdik. Niyetim önceden librettoyu da alıp operaya çalışmak ve gittiğimde ne olup bittiğini yakalayabilmektir. Operanın konusunu, nasıl bir düzenleme olduğunu, bu temsil hakkındaki görüşleri merak edenler internetten araştırarak bilgi edinebilir. Ben temeldeki amacım bu olmadığı için

konuyla alakalı herhangi bir bilgi vermeyeceğim. Operayı yoğunluktan önceden çalışmamış olmam aklıma herkesle aynı anda dinleyip takip etmenin bir yolunu getirdi. İnternette çok eski de olsa bir İngilizce çevirisini bulup üniversitemizin en sıcak insanlarından oluşan Getem'den Braille çıktısını aldım. Bulduğum metni Word'e attığımda bir sürü satır arası boşluklar önce gözümü korkuttu. Bunlar ufak tefek meseleler olmasına rağmen onları temizlemek öyle pek ufak tefek olamayabiliyor. Ama ben bu aksiliklere rağmen erişmeyi kafama koymuştum, tüm boşlukları elle temizleyebildiğim kadar temizledim. Başta 132 Word sayfası görünen metin 14 sayfa tuttu ve metnin Braille çıktısı 56 sayfalık bir kitap olmuştu. Gören arkadaşlarım ve sonrasında gösterdiğimde hocamız bu duruma oldukça şaşırıldı. Benim içinse elimde tuttuğum kitap, önceleri kayıtlar üzerinden durdura durdura dinlediğim operaların yerine çok özgün bir tecrübe kazandıracak, "herkesle aynı anda" sevdiğim bir eylemi gerçekleştirmeme imkân sunacak mucizevi bir anahtardı.

Salonda yerimizi alıp da gösterim başladığında duyduğum heyecan bir çocuğun ilk bisikletine kavuştuğu anki dayanılmazlığında yoğundu. Metin İngilizcesi nedeniyle her ne kadar anlaşılması zor olsa da, hızlı konuşmalarda zaman zaman geride kalma bahtsızlığını yaşasam da gecenin sonunda benim için bir hendek daha açılmıştı. Hem de çoğunluk olmalarının zevkini çıkara çıkara her yeri, her sanatı kendileri için tasarlayıp sunan gören insanlar kitlesinin bilinçli ya da bilinçsiz tüm ötekileştirmelerine karşı. Hem de benimle birlikte farklılıkların ilklerinin heyecanlarını kör olmasalar da yüreklerinde duyan bir avuç insanla beraber...

Benim için ilk olan opera tecrübemin eksik yanları yok muydu? Elbette dile getirilmesi gereken önemli birkaç noktası var. Örneğin bu temsil orijinal metinden farklı olarak çeşitli uyarlamalara sahipti ve operanın görsel kısımlarına erişimim, sonunda grupça yaptığımız değerlendirme üzerinden mümkün olabildi. Bu da hâlâ öznel erişimime açık olmayan noktaların varlığına işaret ediyor. Kişisel olarak bir sonraki adımım bu erişimi en az bağımlılıkla nasıl sağlayabileceğime dair kafa yormak olacak. Bir de tabii daha ileriki hayalim bir baleyi de rahatlıkla takip edebiliyor olmak. İşte bu, hakikaten şimdilik mümkün görünmeyen bir mucize.

Bu tecrübe benim gibi Braille aşığı olan biri için böyle hayat buldu. Biricikliği sırf başka tecrübelerce zenginleştirilsin, insanlar kendi hayalleri, heyecanları ve sevgileri üzerinde başka başka şeyler denesinler diye tarafımca paylaşılmaya değer görüldü.

Umulur ki her hayal bir gün, tam da olması gerektiği gibi erişilebilir biçimde ve herkesle aynı anda gerçeklikte yerini bulur.

Bu İş Zor, Çok Zor Yonca

Eylem Yurtsever

eylemyurtsever@gmail.com

Mayıs 2016

Merhaba değerli okurlar,

Bu sayıda çok merak ederek gittiğim, Koku ve Şehir sergisi hakkında yazacaktım; ama bundan vazgeçtim. Nasılsa internetten bakarsınız ve gidiverirsiniz. Gidemeyenler için de ne diyebilirim ki... Şanslarına küssünler...

Ben bu sayıda hayallerden bahsetmek istiyorum. Özellikle gerçekleştirilmeyen hayallerden...

Aslında yazıda çıkış noktam yine Koku ve Şehir sergisi olacak. Daha önce Kokularla Maceraya Atılmak adlı bir yazı yazmıştım. Bu yazımda da erişilebilir hassas terazilerin olmayışı yüzünden parfüm yapma konusunda ilerleyemeyişimden bahsetmiştim. "Acaba bir hassas terazim olsaydı gerçekten bu işe eğilir miydim" diye sordum kendime o sergiden çıktığımda. Emin olamadım...

Çocukluğumdan beri bayıldığım bir şeydi kokularla uğraşmak oysa. Sadece hassas bir teraziye erişememem mi beni dizginledi; yoksa başka bir şey mi? Cevap "başka bir şey" ise o başka şey ne olabilir?

Hassas terazilerin erişilebilir olmadığını parfüm yaparken de biliyordum. Ona rağmen birçok parfüm yaptım... Sonra o isteğim dağıldı... Söndü demesem de; dağıldı ve dağılan her şey gibi yoğunluğu azaldı.

Peki, benim bu yaptığım şeyle herhangi bir hayalini gerçekleştiren birisi arasında ne fark var?

İsteğin yoğunluğunu, onu dağıtmamak için sıkıştırarak o isteği gerçekleştirmeye odaklaması mı? Yoksa o isteği bir yumurta akı kıvamında tutup her şeyi içine alabilse de dağılmayacak hale getirmesi mi? İdeal olan hangisi?

Mesela ben koku oluşturmaya olan arzumu karın yoğunluğuna benzetiyorum. Yumuşacak, uçucu; ama aslında, sıkıştırıldığında ve birisin attığında da can yakabilecek kadar da sert ve yoğun.

Peki, gelelim sadede:

Her eyleminde milyonlarca kere engellenmiş, gerek sözlü olarak gerekse teknik imkânsızlıklar yüzünden, bir engellinin bir şeye olan isteği ne kıvamda olmalı ki tüm engellenmişliklere rağmen o isteğini/hayalini geręekleřtirsın sizce?

Yumurta akı kıvamında olsa, mesela çamurla karşılaşan bir yumurta akı, kıvamını ve saflığını ne kadar sürdürebilir? Kar yoğunluğunda bir şeyi söz konusu bile etmiyorum zaten. Peki katı bir kıvamda olsa nasıl olur? Yani bir tek şeye yoğunlaşmasına izin verecek kadar onunla dolsa ve o istek/motivasyon kaskatı, tüm engellemelere rağmen orada dursa... O kadar katı olsa ki, yoluna daha iyi bir şeyi çıksa da o istekte direktse kişi. Başka bir şeyi gözü bile görmese...

Çoğunlukla basında “engellinin azmi” konulu haberler çıkar. Başarılı insanlara bir şey dediğim yok; ama bu engellenmişliğe, engellemelere karşı direnirken ne kadar katılaşıyoruz acaba? Nereye kadar... Katılaşmak için, azmetmek için kendimizden ne kadar feragat ediyoruz?

Peki azmetmediğimizde kendimizden feragat ettiğimiz şeylerin hesabını yapsak...

Ooof oof!

Bu yazıya Bülent Ortaççıl’dan Bu İş Zor Yonca şarkısı iyi gider. Ne diyeyim, iyi dinlemeler.

Nerdeeen Nereye

Muzaffer Eskin

meskin60@hotmail.com

Mayıs 2016

Merhaba değerli dostlar. Bu yazımda yine geçmişimle bugünüm arasında köprü kurmaya çalışacağım. Bu kez bu köprüyü bilgisayar kullanımımız ve bunun geçmişimize ve bugünümüze yansımalarını anlatarak kurmaya çabalayacağım, tabii ki kendi yaşadıklarımla.

“Hey Gidi Günler Hey” adlı yazımda da söylediğim gibi, çocukluğumuzda bağımsız olarak ders çalışmak, kitap okumak bizler için zordu, hatta olanaksızdı. Babamız, annemiz, kardeşlerimiz ya da arkadaşlarımız yardım etmedikçe okuyamaz, ders çalışamazdık. Teknolojinin yardımcı olabildiği alanlar radyo-televizyon programları, kasetlerdi. Radyodan ve televizyondan duyduklarımız ve kasetlere okunan kitaplardan öğrendiklerimizle sınırlıydık. Kişisel bilgisayarlar yaygın değildi ve yaygın olsalar bile o zamanki inancıyla görmeyen biri olarak bilgisayar kullanamazdık. Öyle ya ekranı göremeyiz, klavyeyi kullanamayız, mouse keza öyle... Bu nedenle inanıyordum ki bizler bilgisayar kullanamayız. Aslında inanmak da denemez, hayal bile edemiyordum.

Üniversite yıllarımda sanırım 3. ya da 4. sınıftaydık, bilgisayar dersi gördük. Ama nasıl bir ders? Tahtaya oluşturulan bilgisayar modeli ile. Yani ekran yok, klavye yok, kasa yok... Arkadaşlarım özel bilgisayar kurslarına giderek geçtiler bilgisayar dersini. Kursa gitmeyenlerse ucu ucuna geçebildiler. Kolaylıkla tahmin edeceğimiz gibi ben, “körler bilgisayar kullanamaz ya”, boş boş oturdum bilgisayar dersinde. Yalnız Milli Kütüphane’ye gittiğim günlerden birinde sesli bir makine gördüm. Kitapları taratıyordunuz, sonra sesli okuyordu. Ama İngilizce olarak. Yani Türkçe kitaplar bozuk bir Türkçe ile okunuyordu. Pahalıydı da aynı zamanda. O nedenle hâlâ körlerin bilgisayar kullanabileceğine dair inanç gelişmemişti bende.

Aylık çıkan sesli dergiler sayesinde körlerle ilgili teknolojik gelişmelerden haberdar olabiliyorduk. İnterneti ilk kez oradan öğrendim. Anlatılanlara göre telefon hatları

üzerinden kablo ile oluşan bir ağ sayesinde bilgiler elimizin altındaydı. Buydu internet. Ama yine de biz kullanamazdık. Zira ekran ve klavye hatta mouse sorundu.

Aynı sesli dergilerde duyduğum bir haberle heyecanlandım. Bilgisayarlar sesli hale gelmişti. Tiny Talk adlı bir program sayesinde bilgisayarın ekranındaki karakterler sese dönüşüyordu. Bu ne demektir? Bu yazıların sesli bir şekilde okunması, internetin izlenebilmesi demektir.

Aslında şimdi kendime kızıyorum. Zira on parmak daktilo kullanabiliyor olan ben, neden bilgisayara böyle geri durmuştum?

Meğerse bu işi kendine görev edinmiş görmeyen arkadaşlar varmış. Merak etmişler, dünyadaki gelişmeleri izlemişler ve bu konuda ülkemizde de birşeyler olabileceğine hükmedip sıvamışlar kolları. Görmeyenlerin bilgisayar kullanabildiklerine yönelik haberler alınca heyecanlandım elbet. Artık bilgisayarlarla neler yapılabildiğinden haberliydim. Zira bilgisayar okullara girmişti. İnternet üzerindeki yazıları bize okuyordu gören arkadaşlar. Görmeyen arkadaşlar da kurslara giderek öğreniyorlardı. Ben ise hayal gücümün yetersizliğinden olacak, hâlâ inanamıyordum görmeyenlerin bilgisayar kullanabileceğine.

Bir arkadaşım bilgisayar aldı kendine. Çevresinde görmüştü bilgisayarı ve kullanabileceğine inanıyordu. Aldı ve gittiği kurslar yardımıyla öğrendi kullanmasını. Görmeyenlere verilen kurslardan birine ben de gittim ve görmeyenlerin de bilgisayar kullanabileceklerini orada yaparak ve yaşayarak öğrendim. Bir süre sonra ben de aldım bir bilgisayar ve kullanmaya başladım. 12 yıldır da kullanıyorum.

Peki körler nasıl bilgisayar kullanır? Bu sorunun yanıtını da bu işin ülkemizdeki öncülerinden Kerim ve Selim Altınok kardeşlerin yazılarından alalım:

"Görmeyen bir insan bilgisayar kullanabilir mi? Hayır dediğinizi duyar gibi oluyoruz. "Nasıl olur canım, ekranı görmeden bilgisayar kullanılmaz ki. Hem bir de klavye meselesi var." Evet bunlar akla gelen ilk cevaplardır. Ancak konuya yakından bakınca gerçeğin böyle olmadığını görürüz. Biraz daha hayal gücümüzü zorlayınca aklımıza hemen görmeyenin bilgisayara sesle komut verebileceği düşüncesi gelir. Oysa görmeyen kişinin ellerini kullanarak klavyeden kolayca bilgisayarı yönlendirebileceği pek kimsenin aklına gelmez. Görmeyenler zaten yıllardır daktilo

kullanabilmektedirler. Demek ki bunun benzeri olan bilgisayar klavyesini kullanmalarına da hiçbir engel yoktur. Aslında bilgisayara sesle de komut verilebilir, ama bu görmeyenlerden çok ellerini kullanamayan ortopedik engellilerin işine yarayabilecek bir çözümdür ve henüz istenilen aşamaya gelmemiştir. Evet görmeyen kişi bilgisayar klavyesini kullanabildiğine göre tek bir sorun kalmaktadır, o da ekrandaki bilgilerin okunmasıdır. Buna da ekran okuyucu denilen bilgisayar programları çözüm getirmiştir. Herkesin kullandığı sıradan bir bilgisayara yüklenen bu programlar, görmeyen kullanıcının yazdıklarını ona okumakla kalmamakta, aynı zamanda ekranda zaten var olan ve kullanıcıya programdan nasıl yararlanabileceğini gösteren bilgi ve simgeleri de seslendirmektedir. Görme engelli bilgisayar kullanıcısının ekrana pek de ihtiyacı yoktur. Hatta onlar genellikle radyasyondan olumsuz etkilenmemek ve elektrik tasarrufu yapmak için, ekranlarını kapalı tutarlar. Yalnızca gören arkadaşlarıyla birlikte çalışırken ve bakım için gelen teknik elemanın görmesi için monitörlerini açarlar. Kulakları, ses kartına bağlı kolonlardan gelecek sesli mesajlara odaklanmıştır. Bastıkları her tuş ve harfin ne olduğunu bilgisayar onlara sesli olarak bildirir. Ekranda meydana gelen değişimler anında seslendirilir. Yabancı kaynaklı olan ekran okuyucu programlar İngilizce telâffuzu kullanmakla beraber yurdumuzda bunların konuşmalarını Türkçe yapmalarını sağlayacak yerli ses sentezleyici yazılımlar hazırlanmıştır. Yani artık bilgisayarlarımız Türkçe konuşabilmektedir.”¹

Kerim ve Selim Altınok’un yazısından ülkemizdeki görmeyenlerin bilgisayar kullanımı ile ilgili şu bilgileri de öğreniyoruz:

“Ülkemizde görmeyenlerin bilgisayar kullanmaya başlamasının geçmişi çok eski değil. 1995 yılından beri görmezlerle ilgili derneklerde bu konuda eğitim veriliyor. Kendi çabalarıyla ve arkadaşlarının yardımıyla bilgisayarı öğrenen görme engelliler bu bilgilerini arkadaşlarıyla paylaşıyorlar ve dernekler de onlara kurs veriyor. Böylece görmeyen bilgisayar kullanıcılarının sayısı hızla artıyor. Bunların içinden kimileri işi öyle ilerletiyorlar ki, artık sadece kullanıcı olmaktan çıkıp programcılık düzeyine ulaşıyorlar. Görmeyen arkadaşları için onların rahatça kullanabileceği programlar yazıyorlar. İçlerinde bilgisayar tamir eden, gören arkadaşlarına dahi bilgisayar kullanmayı öğretenleri çıkıyor. Kendi internet sitelerini hazırlayarak görmeyen ve

¹ <http://www.selimkerim.com/korlernasilbilgisayarkullanabilir.html>

hatta gören insanlara kültürel hizmetler sunanlar bile var. Derneklerden sonra artık Halk Eğitim Merkezleri bu işe el atıyor ve körler için sertifikalı bilgisayar işletmenlik kursları düzenleniyor”.²

Yaaa, daktilo kullandığımız günlerden buralara gelmişiz. Nerdeeeen nereye... Artık kitap okumak, ders çalışmak bizler için zor değil. Öyle “Babacığım, bana kitap okur musun?” diye yalvarmıyoruz artık insanlara. Arkadaşlarımızdan, kardeşlerimizden medet ummuyoruz. Bilgisayarı ve interneti verimli kullandığımız sürece başarıda görenlerden geri kalmadığımızın, hatta onları fersahlarca geçtiğimiz örneklerini duyuyor ve gururlanıyorum.

Nerdeeeen nereye...

² Aynı internet adresi

JAWS ile APA Tarzında Yazmaya Devam

Deniz Aydemir Döke

daydemird@gmail.com

Mayıs 2016

Aralık 2015 yazımda APA tarzına göre sayfa düzenini, yazı tipi ve boyutunu nasıl ayarlayacağımızı anlatmıştım. Okumak isteyenler için linki burada:

[JAWS İle APA'ya göre Sayfa Düzeni hazırlamak](#)

Bu ay kaldığımız yerden devam ediyoruz. Malum, dönemin son haftaları ve sizin de birçok teslim edilecek ödeviniz vardır değil mi? Gören birinden şu APA düzenlemelerini yapmalarını rica etmeye son.

APA tarzında ilk sayfa kapak, ikinci sayfa özet sayfasıdır, sonra asıl metin başlar. Tüm ana başlıklar, yani giriş, yöntem, sonuçlar, tartışma ve referanslar yeni bir sayfada başlar. Kapak sayfası yapmak bayağı zor bir şeydi benim için. Hala yapmaya bayıldığımı söyleyemem ama yapabiliyor olmak güzel. Bu yazıdaki kuralları uygulamadan önce bir önceki yazıda anlatılan sayfa düzeni ve yazı tipi ayarlamalarını yaptığınızdan emin olun.

Kapak sayfasında olması gerekenler: yenilenen başlık (Running Head), sayfa numarası, asıl başlık, yazarın ya da yazarların adı, dersin adı, yazarların kurumunun adı yani üniversitenin adı. Asıl başlıktan başlayarak listedeki tüm bilgiler alt alta, ortalı, kelimelerin ilk harfleri büyük ve kalın olarak yazılır, ayrıca bu bilgilerin sayfanın tüm boyutlarına göre ortalı olması gerekir, yani sadece satır değil sayfa da ortalanmalıdır.

Gelelim bakalım bunları nasıl yapacağımıza. Yenilenen başlık (Running Head) yani her sayfanın başında tekrar edecek olan başlığımız, biraz yapması uğraştırıcı bir şey. Alt tuşuna basıp ekle menüsünü buluyoruz. Burada üst bilgi (header) ekliyi açıyoruz ve ilk seçenekteki üst bilgiyi enter tuşuna basarak ekliyoruz. İçi boş olan üst bilgi yazma alanındasınız. Tekrar menüyü açıp, ok tuşlarıyla sola giderek üst ve alt bilgi düzenle (header and footer design) menüsünü bulup seçenekler kısmından sadece değişik ilk sayfa seçeneğini seçiyoruz. Üst bilgi alanına geri döndük. Tekrar ekle

menüsünden üst bilgi ekle'yi açıyoruz ve üç sütunlu üst bilgi ekliyoruz. Sayfamızın başında sağda solda ve ortada üst bilgi yazım alanları oluşturduk. İmleç en soldakinin de solunda. Sağ ok tuşuna bastığınızda yazım alanı gibi bir şey duymanız gerekiyor. İngilizce Word "Type here" diyor. Bir kez daha sağ ok tuşuna basınca yazım alanının dışına çıktınız. Bir kez daha sağ ok tuşuna basınca ortadaki yazma alanında olmanız gerekiyor. JAWS ve tap tuşlarına basarak nerede olduğunuzu kontrol edebilirsiniz. Sağ ok tuşuna basarak ortadaki yazım alanını seçip delete tuşuyla siliyoruz. JAWS'ın yazım alanı dışında (out of form field) demesi gerekiyor. Sağ ok tuşuna basarak en sağdaki üst bilgi yazım alanına geliyoruz ve yine alt tuşuna basıp üst bilgi alt bilgi düzenle menüsünü açıp sayfa numarası seçeneğini bulup, seçili olan yere ekle diyoruz ve sade numaralar seçeneğini işaretliyoruz. Böylece ilk sayfanın sayfa numarasını verdik. Satır başına gidiyoruz, soldaki yazım alanımız otomatik olarak seçili hale geliyor. Buraya yenilenen başlığımızı yazıyoruz. İngilizce yazarken Running head yazıp iki nokta üst üste koyup kısa başlığınızı yazıyorsunuz. Bu başlığın Running head ile birlikte 50 karakterden fazla olmaması gerekiyor ve tümü büyük yazılıyor. Bu ayki yazımın başlığını kısaltmadan yenilenen başlığa yazabiliriz: "RUNNING HEAD: APA TARZINDA YAZMAYA DEVAM". Escape tuşuna basıp üst bilgi alanından çıkıp yazma alanına dönebilirsiniz. İlk sayfanın yenilenen başlığı ve sayfa numarası hazır, şimdi asıl başlığınızı, adınızı ve diğer bilgileri de yazarak kapak sayfasını tamamlayabilirsiniz.

Sırada özet sayfası var. Özetinizin 150 ile 250 kelime arasında olması ve tek bir paragraftan oluşması gerekiyor. Özet sayfasında paragraf içerden başlamıyor. Ama bu kadar basit değil tabii. Unutmayın başlık sayfamızdaki üst bilgi sadece ilk sayfaya özgüydü, yani ikinci sayfada ne yenilenen başlık ne de sayfa numarası var. Neden böyle yaptığımızı şimdi anlayacaksınız. Tekrar, ekle menüsünden üç sütunlu üst bilgi ekliyoruz ve ortadaki üst bilgi yazma alanını yukarıda anlattığım gibi siliyoruz. En sağdaki üst bilgi yazma alanına gelince üst bilgi alt bilgi düzenle menüsünden seçili olan yere basit sayfa numarası ekliyoruz. Sonra soldaki üst bilgi yazma alanına home tuşuyla geçiyoruz. Yine tümü büyük olarak yenilenen başlığımızı yazıyoruz. Bu sefer yenilenen başlık ya da running head ifadesini kullanmıyoruz: "APA TARZINDA YAZMAYA DEVAM". Şimdiye kadar cebelleşmemizim sebebi bu, sadece başlık sayfasında "running head" kullanılıyor ve diğer sayfalarda doğrudan kısa başlık

yazılıyor. Buraya kadar başardıysak en zorlu kısmı geçti demektir. Escape tuşuna basıp metin alanına dönüyoruz.

Metnin kalanında dikkat edilmesi gereken son temel şey başlık dereceleri. APA'da 5 düzeyde başlık derecelendirmesi var:

Birinci dereceden başlık ortalı, kelimelerin ilk harfleri büyük ve kalın.

İkinci dereceden başlık sola dayalı, kelimelerin ilk harfleri büyük ve kalın.

Üçüncü dereceden başlık satır başından başlıyor, sadece ilk kelimenin ilk harfi büyük, kalın ve nokta ile bitiyor.

Dördüncü dereceden başlık satır başından başlıyor, sadece ilk kelimenin ilk harfi büyük, kalın, eğik ve noktayla bitiyor.

Besinci dereceden başlık ise satır başından başlıyor, sadece ilk kelimenin ilk harfi büyük, eğik ve noktayla bitiyor.

Başlık kullanımıyla ilgili olarak dikkat etmeniz gereken bir şey daha var. Diyelim ki ikinci dereceden bir başlığınız var, bu başlığın altında en azından 2 tane üçüncü dereceden başlığınız olması gerekiyor. Yani bir şeyin altında alt başlıklar yaratıyorsanız en az iki alt başlığınızın olması gerekiyor. Size bir de sürprizim var. Sizinle APA tarzında başlıklar tanımlanmış Word template dosyasını paylaşıyorum. Bu dosyada alt sağ ve sol ok tuşlarıyla başlık seviyesi belirlediğinizde ilk 5 seviye kısmen APA kurallarına göre oluşturulmuş olacak. Büyük küçük harf ve nokta gibi değişiklikleri sizin yapmanız gerekiyor.

APA tarzında sayfa düzenlemesi ve biçim ile ilgili temel şeyleri iki yazıda ele almış oldum. İngilizce Word 2013 kullandığım için kısa yol tuşlarını vermedim ve yazarken menüleri kendim Türkçeleştirdim, umarım asıl menülerle örtüşüyordur. Aşağıda hem yazının seslendirilmesini, hem de üst bilgi eklemenin sesli anlatımını bulabilirsiniz.

Ödevlerinizde kolaylıklar dilerim.

Eşi Benzeri Yok

Gülcan Altun

guleycane@gmail.com

Mayıs 2016

Sizlerden çok özür dileyerek başlıyorum bu ayki yazıma. Anımsarsanız geçen sene size bir söz vermiştim. Bu yılki Ankara Engelsiz Filmler Festivali'ne bizzat gidecek ve gözlemlerimi yaşayarak bildirecektim sizlere. Ancak sözümü tutamadım.

İşte bu gibi durumlarda daha çok önem kazanıyor ne olursa olsun bir insanın bağımsızlığını kazanabilmiş olması. Kişisel durumum ve biraz da korkaklığımdan, bağımlı bir engelliyim ne yazık ki ben. Bunun sonucu olarak da istediğim yerde, istediğim zamanda ve istediğim şekilde olamıyorum. Diğer bir açıdan bakınca, böylesi güzel organizasyonlara uzaktan salya akıtmakla yetiniyorum.

Sadede gelecek olursak... Bu ay sizlere Ankara Engelsiz Filmler Festivali'nin bu yılki etkinliklerinden söz edeceğim. Gerçi çok daha fazlasını festivalin sitesinden ve son derece ayrıntılı hazırlanan bülteninden bulabilirsiniz ama ben gene de siz okurlar için bir de buradan duyurmak istedim. Kismetse önümüzdeki ay da bu festivalin organizatörü olan Puruli Kültür Sanat'tan bahsedeceğim. Bu noktada bir özür borcum da Puruli Kültür Sanat'a var. Neden mi? Geçen seneki festival yazımda bu festivalin organizasyonunun Sesli Betimleme Derneği'ne ait olduğunu yazmıştım. Çünkü öyle sanıyordum. Artık duyuruyu nasıl okuduysam! Bir sonraki sayıda düzeltme notumuzu eklemiştik ama bir kez de konu gene festivalken altını çizmek isterim. Böyle bir etkinliği düşündükleri için ve düşünmekle yetinmeyip hayata geçirdikleri için sonsuz teşekkürler ve tebrikler.

Erişilebilirliğin devlet kurumlarının çoğu tarafından bile angarya görüldüğü, verilen yasal sürede fiziki erişilebilirlik adına bile tek bir çivi çakmayan, mesela belediyelere ek süre tanıyan TBMM gibi, bizi temsil etmesi gerekenlerce bile erişilebilirliğin hak olarak algılanmadığı bir ülkede böylesine bir organizasyonu üstlendikleri için de ayrıca tebrikler. Darısı tüm diğer festivallerin başına.

Puruli Kùltür Sanat tarafından bu yıl dördüncüsü düzenlenen Ankara Engelsiz Filmler Festivali 24-29 Mayıs 2016 tarihleri arasında Goethe Institut Ankara ve Ulucanlar Cezaevi Sinema Salonu ev sahipliklerinde gerçekleşecek.

Festival duyurusunda da altının çizildiği gibi “Türkiye'nin en kapsayıcı festivali” olan festival, kültürel faaliyetlere katılımın da bir hak olduğundan yola çıkmış ve tüm gösterimlerinde ve yan etkinliklerinde erişilebilirliği vazgeçilmez bir koşul olarak görüyor; tıpkı hayatın her alanında olması gerektiği gibi. Bu sayede engeli olsun olmasın herkes hiçbir ayırım olmaksızın bir arada film izleyebiliyor. Veya diğer etkinliklerde yan yana olabiliyor.

Kültürel yaşama katılımda eşitlik bağlamında festival mekânları ortopedik engellilere uygun olanlardan seçiliyor. Tüm gösterimlerde görmeyenler için sesli betimleme, duymayanlar için ise alt yazı ve işaret dili çevirisi seçenekleriyle filmler herkes için sergileniyor. Bunun yanı sıra festival kapsamında yapılan söyleşiler ve atölye çalışmaları işaret dili çevirmeni eşliğinde gerçekleştiriliyor. Ayrıca açılış ve ödül törenleri de sesli betimleme ve işaret dili seçenekleriyle birlikte sunuluyor.

Böylece engelli olup olmadığına bakılmaksızın tüm aile üyeleri veya arkadaşlar, sıkılmadan, kimse kimseye bir şeyleri açıklamak zorunda kalmadan keyifle film izleyebiliyor ve çıkışta yapılan değerlendirmelerde kimse konuya tabiri caizse Fransız kalmıyor.

Festival'de, görme engelliler festival stantlarından edinecekleri kulaklıklarla filmleri Türkçe ya da Türkçe dublajlı ve sesli betimlemeli olarak, işitme engelli seyirciler ayrıntılı Türkçe altyazı ve filmin sağ alt köşesine yerleştirilen işaret dili çevirisi ile engeli olmayan katılımcılar ise orijinal sesleri ile filmleri izleyebiliyorlar.

Filmlerin herkes için izlenebilir kıvama getirilmesi, yani erişilebilirlik işlemleri 2013 yılından bu yana Sesli Betimleme Derneği tarafından yapılıyor.

Festivalde bu sene uzun ya da kısa metrajlı veya belgesel tarzında çekilmiş 27 film, sekiz ana başlık altında gösterimde. Film gösterimlerinin yanı sıra yukarıda da belirttiğim gibi işaret dili çevirisi eşliğinde filmlerin yönetmen, oyuncu ve film ekipleriyle söyleşiler gerçekleştiriliyor.

Geçtiğimiz festivallerde olduğu gibi bu sene de atölye çalışmaları, sinemaya ilgi duyan, bilgi ve becerilerini geliştirmek isteyen, sinema dalında fikirlerine yaşam alanı sağlamayı arzulayan engelli ya da engelsiz her yaştan festival katılımcısına açık. Nasıl mı? Özellikle 2015 festival tanıtım filminde genç bir kadının vurguladığı gibi, çoğu zaman kendi okullarında 23 Nisan etkinlikleri gibi faaliyetlerde katılım hakkı verilmeyen işitme engelli çocuklar için, canlandırma atölyeleri ve her yaştan katılımcıya açık olan senaryo atölyesi işitme ve görme engelliler dâhil herkes için festival kapsamında.

Bu seneki yan etkinliklere bir yenisi eklenmiş ve çok da anlamlı bir ad ile festival katılımcılarıyla buluşuyor. Etkinliğin adı, “Erişiyorsam Varım - AccessAbility”. Bu etkinlikte Türkiye ve İsveç'ten farklı yaş ve engel gruplarından 22 kişinin portreleri ve hikâyelerinden oluşan bir fotoğraf sergisi yer alıyor.

Festival geçen sene Ulucanlar Cezaevi Müzesi Sinema Salon'unda idi. Bu sene buraya bir de Goethe Institut Ankara eklendi. Goethe Institut Ankara, yenilenmiş binasını Nisan ayı başında açmış ve sığacağı sığacağına Ankara Engelsiz Filmler Festivali'ne ev sahipliğine soyunmuş. Ulucanlar Cezaevi geçen seneki duyuruda da bildirildiği gibi 81 yıl cezaevi olarak kullanılmış ve 2011'de kültür sanat merkezi haline dönüştürülmüş.

Festival'in ana destekçisi bu yıl, Açık Toplum Vakfı. Bununla birlikte festival, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı himayesinde ve Kültür ve Turizm Bakanlığı katkılarıyla gerçekleşiyor. Ayrıca Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, ABD Büyükelçiliği, British Council, Fransız Kültür Merkezi, Goethe Institut Ankara, İsveç Başkonsolosluğu ve Swedish Institute festival destekçileri arasında. Festival'in taşıma sponsoru ise MNG Kargo. Engelsiz mekân destekçileri de Altındağ Belediyesi ve Goethe Institut.

Festivalde tüm etkinlik ve yan etkinliklerin de ücretsiz olduğunu belirtip ana başlıklar çerçevesinde gösterimlere ve etkinliklere bir göz atalım.

Türkiye sinemasının en önemli güncel filmlerinin erişilebilir formatlarıyla birbiriyle yarıştığı Engelsiz Yarışma'da bu yıl 2015 yılına damga vuran filmlerden Emin Alper'in yönettiği Abluka, Faruk Hacıhafızoğlu'nun yönettiği Kar Korsanları, Deniz Gamze Ergüven'in filmi Mustang, Emine Emel Balcı'nın yönettiği Nefesim Kesilene Kadar,

Tolga Karaçelik'in Sarmaşık filmleri; Seyirci Özel Ödülü, En İyi Film, En İyi Yönetmen ve En İyi Senaryo ödülleri için yarışıyorlar. Ödüller, 29 Mayıs Pazar günü Opera Sahnesi'nde gerçekleştirilecek ödül töreni ile sahiplerini bulacak.

Ankara Engelsiz Filmler Festivali'nin alelade bir organizasyon olmadığı yarışma jüri ekibinden de belli. Jüri, oyuncu Tansu Biçer, sinema yazarı Cüneyt Cebenoyan ve yazar ve psikolog Gündüz Vassaftan oluşuyor.

Festival, her anlamda erişilebilirliği gözetiyor. Örneğin, Seyirci Özel Ödülü oylamaları için hazırlanan pusulalar, görmeyenler için Braille alfabesiyle basılıyor.

Türkiye Sineması başlığında bu yıl yarışma dışı iki güzel film daha gösterimde olacak. İlki Yüksel Aksu'nun yönettiği İftarlık Gazoz. Diğeri ise Yağmur Taylan, Durul Taylan'ın birlikte yönettiği Vavien.

Festival bülteninde her sene olduğu gibi, filmler hakkında kısa bilgiler verilmiş. Biz de buradan bir kez daha duyurmuş olalım.

İftarlık Gazoz, yetmişlerden başlayarak darbeye uzanan bir dönemde ülkenin içinde bulunduğu durumu Muğla'nın Ula ilçesi sıcaklığında, dram ve güldürüyü iç içe sokarak anlatan bir film. Başrolünde ise Cem Yılmaz'ın olmasıyla biraz daha popüler olan bir film belki de.

Vavien'de ise kara mizah ve suçla harmanlanan bir taşra hikâyesi anlatılıyor. Bununla birlikte şehir hayatının karanlığı, orta sınıf ikiyüzlülükleri ve ruhsal gerginlikler de yansıyor beyaz perdeye. Başrolleri Engin Günaydın, Binnur Kaya ve Settar Tanrıöğen paylaşıyor.

Dünyadan başlığında ise son dönemde ödül alan İngiltere, Yunanistan ve Fransa'dan üç önemli örnek sergileniyor.

İlki 45 Yıl (45 Years), 2015 yapımı bir film. Andrew Haigh'in yönettiği filmde, Charlotte Rampling Oskar'lık bir performansla başrol oynuyor. Filmde 45. yıldönümlerini kutlamaya hazırlanan evli bir çiftin geçmişindeki muğlak sayfaların, şimdiki zamandaki yankıları konu ediliyor.

Diğeri ise bültenden olduğu gibi aldığım Yunan yönetmen Yorgos Lanthimos'un her türlü geleneksel ilişki kalıbını yerden yere vurarak unutulmaz bir kara mizaha imza attığı Istakoz (The Lobster), 2015 yapımı film. Istakoz, bekâr olmanın yasadışı sayıldığı ve insanların kendilerine uygun bir eş seçmek için kamplara kapatıldığı distopik bir dünyayı anlatıyor.

Dünyadan başlığı altında sergilenecek son film, İnsanlıktan Uzakta (Far From Men), 2014 yapımı film. Albert Camus'nün Misafir adlı hikayesinden uyarlanmış olan Film'de, Cezayirli isyancılarla Fransız kuvvetleri arasındaki bağımsızlık savaşının ortasında insan kalabilmeye çalışan bir adam anlatılıyor.

Bence üçü de izlenmeye değer, hatta festival tadında seyri kaçırılmayacak filmler.

Engel Tanımayan Filmler kategorisinde ise Myroslav Slaboshpytskiy'in yönettiği, Kabile (The Tribe); Oktay Altunlar'ın yönettiği, Yüzde 12.29; Sylvelin Måkestad'ın yönettiği Seni Görüyorum (I See You). Yönetmenliğini Daniele Suraci'nin yaptığı, Salyangoz Adımı (Snail's Pace); yine yönetmenliğini Jacob Frey'in yaptığı, Hediye (The Present) izleyicilerle buluşuyor. Festival'in en önemli temalarından biri olan bu kategorinin amacı, engelliliğe dair ezberleri bozmayı, yeni bakış açılarını katılımcılara kazandırmak.

Bu filmlerden birer kısa film olan Hediye ve Salyangoz Adımı, engellerin çocukların dünyasındaki yansımalarını konu ediyor. Belgesel filmler Yüzde 12.29'da İstanbul'da yaşayan bir grup tiyatro oyuncusu bedensel engellinin hikâyeleri anlatılıyor. 2014 yapımı bir film olan Seni Görüyorum da ise İsveç'te yaşayan görme engelli Rena Yass'ın hikâyesine tanık oluyoruz.

Bu kategorinin en dikkat çeken filmi kuşkusuz başrol oyuncusunun da Festival kapsamında izleyicilerle söyleşeceği Kabile adlı film. Belki de bir ilk, tamamı işaret diliyle çekilen yapımda konu aynı şekilde çok çarpıcı. Film'de Ukrayna'daki bir sağır ve dilsizler okulundaki hiyerarşik ilişkiler konu ediliyor. Yaşanan psikolojik ve fiziksel şiddet son derece başarılı bir şekilde işlenmiş. 2014 Cannes Film Festivali'nde, Eleştirmenler Haftası Büyük Ödülü'nü almış olan Kabile'nin sloganı; "Aşk ve nefretin çeviriye ihtiyacı yok". Yaşama dair pek çok şeyi hiç konuşmadan da yaşanabileceğini

gösteren film geçen yılın festivallerde en çok konuşulan filmi olmuş. Kim bilir belki Ankara Engelsiz Filmler Festivali'nde de hak ettiği yankıyı bulur?

Filmin dikkat çeken bir özelliği de bu hususu belirtmeden geçemeyeceğim, hiçbir konuşma ve alt yazı içermiyor olması.

Uzun Lafın Kısası bölümünde de bu yıl kısa film severleri yedi adet Türk yapımı film karşılıyor. Gökalp Gönen'in yönettiği, Altın Vuruş; Derya Durmaz'ın Gri Bölge filmi; Selcan Yılmazoğlu'nun Hurşit adlı yapımı; Süleyman Arslan'ın yönettiği, Hüvelbaki; Ulaş Karaoğlu'nun Karadeniz filmi; Onur Saylak ve Doğu Yaşar Akal'ın birlikte yönettiği, Orman; Ziya Demirel'in Salı adlı filmleri görücüye çıkıyor.

Sinema Tarihinden başlığında Türkiye ya da Dünya sinemasının klasikleşmiş yapıtlarını erişilebilir olarak izleyiciyle buluşturmak hedefleniyor. Bu bağlamda bu yıl gösterilecek film ise Amerikan sinemasından. Cephede Eğlence (M*A*S*H), kült komedi dalında bir film. Filmde Kore Savaşı'nda cephe gerisinde görev yapan bir grup cerrahın hikâyesi anlatılıyor. Film, tek bir çarpışma sahnesine yer vermiyor ve sinema tarihinin en iyi savaş karşıtı filmlerinden biri sayılıyor.

Çocuklar için Filmler tematik başlığında ise birbirinden renkli karakterlerle tüm çocukların ayırım gözetilmeksizin tanışmaları ve onlarla birlikte hep beraber düş dünyasına dalmaları sağlanıyor.

Yönetmenliğini Mark Burton ve Richard Starzak'ın birlikte üstlendiği Kuzular Firarda, (Shaun the Sheep Movie); Mark Osborne'nin yönettiği Küçük Pren, (The Little Prince); Christian De Vita'nın Minik Kuş, (Yellowbird); ve Hubert Weiland ve Nina Wels'in yönettiği Sevimli Ejderha Kokonat (Coconut: The Little Dragon) küçük izleyicilerin beğenisine sunuluyor.

Filmler hakkında kısa açıklamalar yapacak olursak... Kuzular Firarda stop-motion tekniğiyle çekilmiş yetişkinlere de hitap edebilecek bir animasyon filmi. Filmde şehir yaşamına adapte olmaya çalışan utangaç koyun Shaun'un maceraları var. Kara mizah tavrıyla yansıtılan eğlenceyle küçük izleyicilerin de tanışmaları bakımından önemli bir yapıt.

Küçük Prens ise yabancı olmadığımız, her yaşta insanı hayatının belli bir döneminde etkilemiş bir baş ucu kitabı olan hikâyenin sinema uyarlaması. Geçen sene Cannes Film Festivali'nde ilk kez izleyiciyle buluşan film, sadece bir yıl rötarla bizlerle de buluşuyor. Bizler, sinemaya ilgi duyanlarca alışılmamış bir şeydi bu. Bu yıla kadar özellikle Hayal Ortağım Uygulaması ile bazı filmlerin sesli betimlemeli hallerinin akıllı cihazlarla sinemada izlenebilir olmasından söz ediyorum. Bu kadar kısa zaman aralıklarıyla filmleri izleyebilmek, imkansız gibi bir şeydi bu.

Minik Kuş'ta öksüz ve sakar bir kuş olan Gus'un kimlik arayışı konu ediliyor. Sevimli Ejderha: Kokonat da ise kanatları olmasına rağmen uçamayan sevimli ejderhamızın arkadaşlarıyla olan maceralarına tanık olacağız.

Otizm Dostu Gösterim başlığında; ilk kez geçen yıl gerçekleştirilen bu temada otizm spektrum bozukluğu yaşayan çocuk ve gençler için de erişilebilir sinema deneyimi sağlanıyor. Bu kapsamda loş bir salonda, ses seviyesi düşük tutularak gösterim gerçekleşecek. Seans öncesi herhangi bir tanıtım filmi ya da reklam gösterilmeyecek; seyirciler gösterim sırasında salonda yiyecek ve içecek bulundurabilecekler ve salonda diledikleri gibi hareket edebilecekler. Böylece öğrenme gücü ya da duyuşsal problemler yaşayan çocuklar ve yakınları bu gösterim sırasında birlikte özgürce film izleyebilecekler. Bu yıl için bu temada izleyiciyle buluşacak film ise Küçük Prens The Little Prince adlı canlandırma film.

Herkese iyi seyirler dileriz. Ne mutlu orada olabilene, birlikte film izleme deneyimini yaşayabilene ve bu organizasyonun kıymetini bilip değerlendirebilene....

Ankara Engelsiz Filmler Festivali kapsamında film gösterimlerinin yanı sıra yukarıda da belirttiğimiz üzere çeşitli etkinlikler de yapılıyor. Bunlardan söz edeceğimiz ilk etkinlik: Duygular Canlanıyor Animasyon Atölyesi.

Atölye'de, 9-12 yaş grubundan 12 işitme engelli çocuk, oyun ve hareket yoluyla duygularını anlıyor, anladıklarını hayal gücünün sınırsızlığıyla tekrar yorumlayarak animasyona dönüştürüyor.

Bu yolla katılımcılar, hissettiklerinden yola çıkarak kendi düşsel hikâyelerini oluşturacak, oyun ve danslarla kendi karakterlerini canlandırıp kısa animasyonlar

deneyecekler. Atölye çalışmasının sonunda duygularını gözlemleyerek sınırsız bir ifade biçimi olan canlandırma tekniğini deneyimlemiş olacaklar.

Çalışmalar işaret dili çevirmeni eşliğinde Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Grafik Tasarım Bölümü'nden mezun olan Işık Dikmen eğitimliğinde gerçekleştiriliyor. Dikmen, üniversite eğitimi sırasında Canlandırma Yetenek Kampı'na katıldı. Kampta Şekerleme ve İçine Kaçan Kız adlı kısa animasyon filmleri yaptı ve yönetti. Çeşitli oyun tasarımları yaptı. Halen kısa animasyon filmler ve çocuklar için çizgi dizi yapıyor. Atölye hakkında ayrıntılı bilgi ve başvuru için event@puruli.co adresine elektronik posta atabilirsiniz. Unutmadan, bu atölyede gülmek ve şımarmak serbest.

Ankara Engelsiz Filmler Festivali kapsamındaki bir diğer etkinlik Herkes İçin Senaryo Atölyesi. Bu isimdeki "herkes" sözcüğünün içi tam dolu. Çünkü engeli olup olmadığına bakılmaksızın 15-45 yaş arası herkes bu atölyeye katılabilir. Geçen yıl engeli olmayan katılımcıların yanı sıra görme engellilere açık olan atölye, bu yıl kapsamını daha da genişletmiş ve işitme engellileri de dâhil etmiş. Gerçi siz bu satırları okurken Herkes İçin Senaryo Atölyesi'nin başvuruları bitmiş olacak. Çünkü başvurular 13 Mayıs'a kadar. Dilerim festivalin bildirisini okumuş ve bu hususu atlamamışsınızdır. Zira gerçekten ilgilisi için bulunmaz bir fırsat.

Gelelim atölyede nelerin öğrenileceğine. British Council işbirliğiyle düzenlenecek atölyede katılımcılara fikir aşamasından başlayarak senaryo yazım pratiklerini nasıl geliştirebilecekleri konusunda temel senaryo eğitimi verilecek. Bununla birlikte katılımcılar; film hikayesi nasıl tasarlanır, dramatik yapı nedir, karakterler nasıl yaratılır, diyalog nasıl yazılır gibi temel senaryo bilgilerini öğrenecekler. Bu teorik bilgilere eğlenceli yazma alıştırmaları eşlik edecek. Dünya sinemasından önemli filmlerin sesli betimleme ve işaret dili çevirisi eklenmiş sahneleri yorumlandıktan sonra katılımcılar kişisel deneyimlerinden yola çıkarak kendi senaryo fikirlerini oluşturacak ve bu fikri geliştirerek kendi öykülerini yazacaklar.

Tüm katılımcıların etkin olmasını sağlayan keyifli yöntemler içerecek atölye sırasında her katılımcı, içinde gizlenmiş olan potansiyeli keşfedecek.

Senaryo Eğitmeni Ceyda Aşar hakkında bilgiyi duyurudan olduğu gibi kopyalıyorum. Hepsine ve çok daha fazlasına festival sitesinden ulaşabilirsiniz. Senaryo atölyesinin yürütücülüğünü “herkes senaryo yazabilir” ilkesiyle yola çıkan senarist ve sinema yazarı Ceyda Aşar yapıyor. Çeşitli dergi ve gazetelerde sinema yazarlığı yapan, SİYAD (Sinema Yazarları Derneği) üyesi Aşar, Fakat Müzeyyen Bu Derin Bir Tutku filminin hikâyesine ve senaryosuna yönetmenle birlikte imza attı. İnsan hakları ile ilgili sinema filmi KıyıdaKiler'in senaryosunu yazdı. Aşar'ın Küçük Bir Hata isimli uzun metraj film senaryosu, If Sundance Screenwriters's Lab'e, 2014 yılında Türkiye'den seçilen üç projeden biri oldu. Aşar halen İstanbul Galataperform'da senaryo dersleri veriyor.

Ankara Engelsiz Filmler Festivali her geçen yıl büyüyor ve etkinliklerine bir yenisini ekliyor. Bu senenin yeniliği ise Erişiyorsam Varım adlı fotoğraf sergisi. 'Erişiyorsam Varım /AccessAbility Sergisi İstanbul'dan sonra şimdi de Ankaralılarla buluşuyor. Birleşmiş Milletler Engelli Hakları Sözleşmesi'ne göre, onurlu bir yaşam sürmek herkesin hakkıdır. Bu noktadan hareketle tasarlanan sergide İsveç ve Türkiye'den farklı yaş ve engel guruplarından 22 bireyin hayatlarını konu alan portrelere yer veriliyor. Sergide; portreleri bulunan kişilerin hikâyeleri sayesinde günlük yaşamda karşılaştıkları zorlukları engelli çerçevesinden anlama ve toplum içinde eşit ve onurlu bir yaşama sahip olmaları için taleplerinin neler olduğunu öğrenme fırsatı buluyoruz. Yeri gelmişken vurgulamadan geçmeyelim. Sergi; İsveç Enstitüsü, Ruh Sağlığında İnsan Hakları Girişimi Derneği (RUSİHAK), Engelli Kadın Derneği (ENGKAD) ve İsveç Konsolosluğu Kültür İşleri Bölümü'nün birlikte organize ettiği bir projedir.

Erişiyorsam Varım Sergisi, 23-30 Mayıs 2016 tarihleri arasında Goethe-Institut Ankara'da ziyaret edilebilir.

Peki bu bir fotoğraf sergisi, körler ne anlayacak diye mi düşündünüz? Bu Festival'in felsefesi erişilebilirlik. Dolayısıyla bu sergi de erişilebilir. Görmeyenler için tüm fotoğraflar ve hikâyeler sesli betimlemeli. Sergi alanında dağıtılan kulaklıklar aracılığıyla dileyen ziyaretçiler sergiyi gezerken sesli betimlemeyi dinleyebilirler.

2016 yılı festival organizasyonun en dikkat çeken özelliklerinden biri de oyuncu Yana Novikova'yı ağırlıyor oluşu. Son yılların en sarsıcı filmlerinden biri, Kabile'nin başrol oyuncusu olan Ukraynalı işitme engelli Navikova, Festival'in açılış töreni için ilk defa

ülkemize geliyor. Kabile filminin gösterimi sonrasında ise izleyicilerin sorularını yanıtlayacak. Yana Novikova, Titanik filmini 6 yaşında izlediğinde oyuncu olmaya karar vermiş. Ancak annesi sağır olduğu için bunun mümkün olmadığını söylemiş. Oysa 23 yaşında ve hayatında ilk deneyimini başrol oynayarak gerçekleştirmiş ve bu ağır görevin altından başarıyla kalkmış. Kabile hiçbir alt yazı içermediği için yüz ifadeleri ve beden dili yoluyla rolünü oynadığını ifade eden oyuncu, filmdeki rolünün karanlık bir karakter olması sebebiyle kendisine hiç benzemediğini, bu nedenle çok zorlandığını söylüyor. Önümüzdeki dönemde iki ayrı filmde daha oynayacak olan Yana Novikova'nın erişilebilir söyleşisinin Ankaralılarca kaçırılmayacağından eminim.

Son olarak ne diyebilirim ki... Bir şarkı geçiyor içimden. Şimdi İstanbul'da olmak Vardı Anasını Satayım diyor ya mesela Melike Demirağ. Ben de bu ay sonunda Ankara'da olmak vardı anasını satayım demekle yetinmek zorunda kalıyorum. İşte bu zorunda kalmak... Çok zor be!

Not: Yazıda kimi yerlerde de belirttiğim gibi, bazı cümleleri festival bülteni ve festival ile ilgili e-posta adresime gönderilen tanıtımlardan olduğu gibi aldım. Çünkü daha güzel ifadeler bulamadım etkinlikleri tanıtmaya. Bu nedenle metin yazarlarının affına sığınıyorum.

Tüm bunlara ve daha da fazlasına festivalin sitesinden ulaşabilirsiniz.

<http://puruli.us6.list-manage.com/track/click?u=634e5e4bc54caa25307d3231f&id=fc1fe91f93&e=bf14bfc654>

www.engelsizfestival.com

Ayrıca Facebook

<http://puruli.us6.list-manage.com/track/click?u=634e5e4bc54caa25307d3231f&id=5c2f0005a0&e=bf14bfc654>

ve Twitter

<http://puruli.us6.list-manage.com/track/click?u=634e5e4bc54caa25307d3231f&id=fc93bc8dfe&e=bf14bfc654>

hesaplarından duyuruları takip edebilirsiniz.

Puruli Kùltür Sanat hakkında bilgi edinmek isterseniz de aşağıdaki bağlantıyı tıklayabilirsiniz.

<http://puruli.us6.list-manage1.com/track/click?u=634e5e4bc54caa25307d3231f&id=e838eff769&e=bf14bfc654>

Şarkıları Seyretmek

Pınar Yavuz

pinyav@gmail.com

Mayıs 2016

Eurovision Şarkı Yarışması, ilk defa katıldığımız 1975 yılından bu yana milli meselemizdir. Hangi şarkıyla katılacağımız, hangi dilde söyleyeceğimiz, giyilen kostüm, ülkelerin birbirleriyle olan siyasi durumlarına göre oy vermeleri gibi şeyler haftalarca konuşulur. Türkiye ise, 2013 yılından bu yana oylama sistemindeki adaletsizlik gerekçesiyle yarışmaya katılmadığı için bizim Eurovision’la ilgili pek bir gündemimiz yok. İşte bu nedenle kaçırdığımız bir şey olmuş. 2015 yılında Eurovision Şarkı Yarışması’na ev sahipliği yapan Avusturya, yarışma tarihinde bir ilki gerçekleştirmiş.

Avusturya devlet televizyonu ORF, Eurovision’u yayınlayan Avrupa Yayın Birliği ile işbirliği içinde, 2014’te Danimarka’da yapılan yarışmada birinci olan ve aldığı dereceden çok cinsiyet tartışmalarıyla gündeme oturan Avusturyalı şarkıcı Conchita Wurst’dan ilhamla daha içermeci bir yarışma yapmaya karar vermiş. Ve hem yarı finallerde hem de büyük finalde söylenen şarkılarda işaret dili kullanmışlar.

Avrupa Yayın Birliği temsilcisi, 5-6 ay gibi bir süre bu proje üzerinde çalıştıklarını ve müzik programları da dâhil olmak üzere bazı televizyon programlarında işaret dili kullanan İskandinavya ülkelerinin projeye özellikle büyük ilgi gösterdiğini belirtmiş.

Proje için Avusturya Sağırılar Derneği’nden de destek alınmış. İşaret dili tercümanlarından bir ekip oluşturulmuş. Ekipte 6 kişi var ve ekip lideri de bir Türk: Delil Yılmaz. Kendisi Avusturya doğumlu ve üniversitede Fransız Dili ve Edebiyatı okurken işaret dili kursuna yazılarak bu alana adım atıyor. O ve “feeder” olarak adlandırılan ve canlı yayında sağır tercümanlara destek olan kişi hariç ekipteki tüm işaret dili çevirmenleri sağır. İşiten tercüman şarkıyı önce Avusturya işaret diline, onun ardından sağır tercüman ise uluslararası işaret diline çevirmiş. Şarkı sözleri birebir çevrilmemiş. Hedefleri hikâyeyi ve şarkının ruhunu aktarmaya çalışmak olmuş. Projeye 9 ülke katılarak canlı yayında uluslararası işaret dili çevirilerinin görüntülerini

yayınlamışlar. Bu ülkeler; Almanya, Avusturya, Danimarka, Finlandiya, İsveç, İsviçre, Letonya, Norveç ve Slovenya.

Yetersiz ama ilk ve örnek olması açısından önemli olan bu adımı, 2016 yılı Mayıs ayında yarışmanın ev sahipliğini üstlenen İsveç bir adım ileriye taşıyacak. Bunda İsveç Devlet Televizyonu'nun Eurovision'a gönderecekleri şarkıyı seçtikleri ulusal yarışmalarında 6 yıldır işaret dilini kullanıyor olmalarının payı da büyük. Tüm şarkıların altı tercüman tarafından işaret diline çevrilmesinin yanı sıra bu kez program sunucularının söyledikleri de üç tercüman tarafından işaret diline çevrilecek.

Konuyla ilgili haberlerin yapıldığı yabancı web sitelerindeki yorumlar arasında “ne yani şovu tam ekran seyredemeyecek miyiz?” “artık Eurovision hiç tat vermeyecek” gibi ifadeler de vardı. Yarışma bu konudaki ön yargı ve bilgisizliğin de azaltılmasında yardımcı olacaktır.

Kim bilir belki Türkiye bir gün tekrar Eurovision'a katılmaya karar verir ve isteyenler de şarkıları Türk İşaret Dili ya da Uluslararası İşaret Dili ile “seyretme” imkânı bulur.